

Publieksverslag 2012
Titus Brandsma Instituut

Mission statement

De academische studie van de spiritualiteit in het licht van de joodse en christelijke traditie in verleden en heden, ten dienste van Kerk en samenleving door middel van publicaties, onderwijs en vorming.

De voornaamste doelgroepen zijn:

- (1) De wereld van de wetenschap. Beoogd product: een medebepalende/toonaangevende inbreng in de beoefening van de spiritualiteitswetenschap, met als themavelden: grondslagenonderzoek, Bijbelse spiritualiteit, de spiritualiteit van de Moderne Devotie, mystieke processen, spiritualiteit in maatschappelijke contexten.
- (2) Kerk en samenleving. Beoogd product: het afleveren van deskundige geestelijk begeleiders, die hiertoe zijn opgeleid aan de School van Spiritualiteit.
- (3) De samenleving. Beoogd product: een vocabulaire met behulp waarvan ook anders-geschoolden in hun leef- en werkomgeving spiritualiteit kunnen herkennen als iets dat van henzelf is.
- (4) Religieuzen in West-Europa. Beoogd product: studies met behulp waarvan religieuze instituten hun 'stichtingsoorkonden' kunnen relateren aan de hedendaagse thematiek.
- (5) Religieuzen in Azië, Afrika en Latijns-Amerika. Beoogd product: begeleiding van jonge religieuzen bij het schrijven van een PhD thesis.
- (6) Een wetenschappelijk forum. Beoogd product: een webcommunity (Spirin) en een wetenschappelijk tijdschrift (*Studies in Spirituality*).

Inhoud

Mission statement	2
Inhoud	3
Voorwoord	4
De academische studie: wetenschappelijk onderzoek.....	6
Grondslagen.....	6
Bijbelse spiritualiteit.....	8
Mystieke teksten.....	9
Moderne Devotie	9
Spiritualiteit in maatschappelijke contexten	11
Ten dienste van Kerk en samenleving: onderwijs en vorming	12
School voor spiritualiteit	12
In gesprek over de geestelijke weg	13
Titus Brandsma lezing.....	13
Mystieke week.....	14
Bazuingeschal.....	14
Organisatie	17

Voorwoord

Christelijke spiritualiteit in traditie en actualiteit. Het verder verkennen en articuleren hiervan was in 2012 een belangrijke bezigheid van het Titus Brandsma Instituut. De werkzaamheden van de leden van de staf mochten er zijn. Zware hersenarbeid kristalliseerde uit tot wetenschappelijke publicaties; zwervend door binnen- en buitenland vertelden de collega's over de wijsheid die ze hadden vergaard; met zwier begeleidden zij studenten in colleges en practica.

Dit verslag geeft u een impressie van al deze bedrijvigheid. In het eerste gedeelte kunt u lezen over de 'academische studie', in het tweede gedeelte over de verrichtingen 'ten dienste van kerk en samenleving' zoals vorming en onderwijs. Twee delen die duidelijk van elkaar verschillen, maar tegelijk in wisselwerking met elkaar staan. Immers, onderwijs motiveert om aan onderzoek te doen en vice versa.

De focus op traditie en actualiteit brengt tegelijkertijd een focus op het heden en de toekomst met zich mee. Vanuit hun eigen specialismen zijn collega's aan de slag gegaan met Bijbelse geschriften, mystieke teksten, kloosterregels en wat dies meer zij. Maar dat doen zij steeds om het spirituele erfgoed tot spreken te brengen voor mensen van nu die zich willen toerusten voor de geestelijke levensweg. Overigens besteden de collega's ook aandacht aan spirituele ervaringsverhalen van die mensen van nu. Wellicht blijken deze vaak niet-traditionele getuigenissen uit de samenleving – expressies van 'maatschappelijke spiritualiteit' – achteraf juist van onschatbare waarde voor de traditie te zijn.

De doelstellingen van het instituut vereisen een integrale werkwijze en een grote inzetbaarheid van de leden van de staf. Om die beide verder te bevorderen is door ondergetekende gewerkt aan een nieuw onderzoeksprogramma, dat in 2013 start. Het instituut zelf gaat dan tevens verder onder de hoede van een nieuw bestuur, want eind 2012 namen maar liefst vier bestuursleden afscheid: prof. dr. Jan Peters en ir. Jan de Vaan van het dagelijks bestuur, drs. Marie-Louise van Wijk en drs. Harrie van Geene van het algemeen bestuur.

Ook op 'ruimtelijk gebied' zijn er veranderingen te melden. In juni verzocht het universiteitsbestuur het instituut om te verhuizen naar een andere locatie op de campus. Enkele weken later zijn wij van het Erasmusgebouw, het bolwerk van Geesteswetenschappen, naar Mercator II, een bedrijvenpand, gegaan. Voortaan groeten wij andere burens, maar wij staan niet verder van de samenleving af.

Tot slot zij hier vermeld dat u voor een volledig overzicht van de wetenschappelijke output van 2012 terecht kunt op onze website www.titusbrandsmainstituut.nl en spreek ik, mede namens de collega's van de staf de wens uit dat u dit verslag met genoegen zult doornemen.

Dr. Inigo Bocken, wetenschappelijk directeur

De academische studie: wetenschappelijk onderzoek

Grondslagen

Door het Titus Brandsma Instituut wordt spiritualiteit opgevat als een ‘godmenselijk betrekkingen gebeuren’ en bestudeerd in het licht van de joodse en christelijke traditie. Daarnaast bestaan er echter nog legio andere typering en benaderingswijzen van spiritualiteit. Vandaar dat steeds opnieuw de eigen uitgangspunten bevraagd en aangescherpt moeten worden, in dialoog met die andere benaderingswijzen. Deze bezigheid valt onder het ‘grondslagenonderzoek’.

Vanuit het grondslagenonderzoek wordt het stramien van alle theoretisch- en praktisch-wetenschappelijke activiteiten van het instituut bepaald. Tot 2012 pasten alle onderzoeksactiviteiten binnen het programma ‘Reframing spirituality and mysticism, past and present.’ In 2013 gaat een nieuw onderzoeksprogramma van start, dat loopt tot en met 2017.

Het in september 2011 begonnen gespreksforum, *collatio*, is in 2012 voortgezet. De naam *collatio* verwijst naar de moderne devoten, in wier leefgemeenschappen deze vorm van communicatie een centrale plaats innam. Kort gezegd gaat het hierbij niet om het halen van het eigen gelijk, maar om gezamenlijke waarheidsvinding. De wetenschappelijke staf heeft deze wijze van gespreksvoering overgenomen, om de onderlinge afstemming van de onderzoekswerkzaamheden verder te bevorderen én om in uitwisseling te blijven het het nationale en internationale *scholarship*. Vandaar dat aan de *collationes*, naast leden van de eigen staf, ook collega's van de Faculteit Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen (FTR) deelnamen, alsmede gasten en sprekers die verbonden zijn aan wetenschappelijke instellingen elders. In 2012 was tijdens de *collationes* de aandacht vooral gericht op ‘maatschappelijke spiritualiteit’ in relatie tot de ‘ziel’. Hieronder volgt een opsomming van de onderwerpen die ter sprake zijn gekomen:

- Op 9 januari: dr. Gerrit Steunebrink van de Faculteit Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen (FTR), over het fenomeen ‘bekering’ vanaf de oudheid tot heden.
- Op 13 februari: dr. Gerard Visser, hoofddocent cultuurfilosofie aan de Universiteit Leiden, over de ziel, n.a.v. zijn boek *Niets cadeau. Een filosofisch essay over de ziel*.

- Op 5 maart: dr. Sander de Boer van de Faculteit FTR eveneens over de ziel, meer bepaald de discussie over de verhouding ‘lichaam en ziel’ vanaf de oudheid tot heden.
- Op 2 april: prof. dr. Toine van den Hoogen van de Faculteit FTR en dr. Jan Peil, universitair docent bij de sectie Economie en Bedrijfseconomie van de RU, over ‘de ziel van de economie’. Centraal stond de stelling: *A vibrant civil society engenders a market*.
- Op 7 mei: prof. dr. Johan Verstraeten, hoogleraar theologische ethiek aan de KU Leuven, over ‘Voorbij de angst. Inspirerende taal en spiritualiteit als bron van leiderschap’.
- Op 4 juni: dr. Kees Waaijman, hoogleraar em. Spiritualiteitswetenschap aan de RU en gedurende tien jaar wetenschappelijk directeur van het Titus Brandsma Instituut, over ‘Spiritualiteit als theologie’, een reflectie op zijn gelijknamige afscheidsrede in 2010.
- Op 3 september: dr. Inigo Bocken, wetenschappelijk directeur van het Titus Brandsma Instituut, over de ‘conjecturenleer’ (kunst van het verzamelen) van kardinaal-legaat Nicolaus Cusanus (1401-1464).
- Op 1 oktober: dr. Anne-Marie Bos, wetenschappelijk stafmedewerker van het Titus Brandsma Instituut, over ‘een spiritualiteit van ontvangend kijken’, om te komen tot een basis voor een hermeneutiek van kijken.
- Op 5 november: prof. dr. Henk Barendregt, hoogleraar Grondslagen van de wiskunde en informatica aan de Faculteit FTR over ‘de zin van het tijdelijke’. Het betrof een symbiose van oosterse spiritualiteit, natuurwetenschappelijke inzichten en de inzichten van de Stoa. Coreferent was dr. Inigo Bocken.
- Op 17 december was er een speciale collatio plus, rond de presentatie van een bundel met verzameld werk van dr. Rudolf van Dijk, wetenschappelijk stafmedewerker van het Titus Brandsma Instituut. Zie hieronder bij Moderne Devotie.

Sleutelpublicatie

- C.J. Waaijman, Spiritualiteit en psychologie, in: *Psyche & Geloof*, 23-2 (2012), 105-111.

Bijbelse spiritualiteit

Door Bijbelse teksten en daarop geïnspireerde teksten te analyseren en te interpreteren – de zogenoemde ‘spirituele hermeneutiek’ – wordt het mogelijk om spirituele processen en ervaringsmodellen bloot te leggen en de ‘sleuteltermen’ van de joodse en christelijke spiritualiteit te verwoorden. Binnen het instituut wordt de kar van de Bijbelse spiritualiteit getrokken door Kees Waaijman, Huub Welzen en Anne-Marie Bos. Een vast thema van Kees Waaijman is de spiritualiteit van de Psalmen, terwijl Huub Welzen is gespecialiseerd in de spiritualiteit van het Nieuwe Testament, met name het evangelie volgens Lucas. Het specialisme van Anne-Marie Bos is beeldende kunst en Bijbelse spiritualiteit, met bijzondere aandacht voor de profeet Elia, de grondinspirator van de Karmelorde. Op vrijdag 30 maart promoveerde zij te Tilburg (Tilburg University, Tilburg School of Theology) met een proefschrift over deze thematiek.

Van donderdag 24 tot en met zondag 27 mei nam het genoemde drietal, samen met Inigo Bocken, deel aan een congres in Malta over Bijbelse spiritualiteit. Het thema van deze bijeenkomst was ‘onderscheiding in de Schrift’. Dit congres sproot voort uit de samenwerking tussen leden van het Titus Brandsma Instituut en vakgenoten van de universiteit van Bloemfontein (Zuid-Afrika), met onder meer als doel om elke twee jaar een congres over Bijbelse spiritualiteit te organiseren. Aan het congres werd ook deelgenomen door bijbelwetenschappers uit Malta zelf en uit de Verenigde Staten. Het was een memorabele bijeenkomst, alleen al omdat dit de eerste keer was dat twee toonaangevende geleerden in dit vakgebied – Kees Waaijman en Sandra Schneiders – elkaar ontmoetten. Naast de ruim twintig experts die rond de tafel zaten, was er ook een buitenring van studenten, die gretig gebruik maakten van de mogelijkheid om mee te discussiëren.

Dit alles vond plaats in de prachtige omgeving van Mdina, in een bezinningscentrum van de Karmel en in het Carmelite Institute of Malta. Na afloop van het congres gaf Huub Welzen nog een publiekslezing voor dit instituut. De organisatoren – Pieter de Villiers, Huub Welzen en Charlò Camilleri – droegen zorg voor een uitstekend verlopen conferentie. Het was een goede impuls voor de ontwikkeling van het vakgebied en een belangrijk forum voor verdere samenwerking.

Sleutelpublicaties

– J.M. Bos, *Elijah looked and behold.... Biblical spirituality in pictures* (SiS Supplements 23). Leuven 2012 (proefschrift Tilburg University).

- C.J. Waaijman, *Hoe streelt jouw zegging mijn gehemelte. De spiritualiteit van psalm 119*. Kampen 2012 (tevens handboek bij de mystieke week).
- P.H.M. Welzen, Spiritualiteit in het Lucasevangelie. (1) Geschiedenis en bevrijding. (2) Verscheidenheid en gemeenschap, in *Acta Theologica* 32-2 (2012) 299-341.

Mystieke teksten

Geleefde spiritualiteit kan leiden tot de ervaring van een persoonlijke relatie met de Ander, God. Deze ervaring duiden we aan als mystiek. Kennis van de mystiek is mogelijk omdat veel mystici hun ervaringen hebben opgeschreven of door anderen hebben laten optekenen. Dergelijke teksten maken indruk op de lezer, maar vereisen van diezelfde lezer een goed onderscheidingsvermogen. Veel mystieke teksten drukken immers iets uit dat de menselijke vermogens te boven gaat. Binnen het instituut werken Hein Blommestijn en Jos Huls aan een handboek over processen van omvorming, aan de hand van studies over individuele mystieke auteurs. In 2012 heeft Hein Blommestijn zijn onderzoek naar teksten van Antoine de Saint-Exupéry voortgezet en Jos Huls zijn onderzoek naar het werk van Søren Kierkegaard († 1855). In 2014 is de publicatie van een monografie over deze Deens mysticus gepland.

Moderne Devotie

Een van de belangrijkste geestelijke hervormingsbewegingen die de Nederlanden hebben gekend, was de door Geert Grote († 1384) geïnitieerde Moderne Devotie. Reeds in de jaren vóór de tweede wereldoorlog heeft Titus Brandsma gewezen op de betekenis van de geschriften der moderne devoten – zoals de *Navolging van Christus*, vervaardigd door Thomas van Kempen – voor de hedendaagse mens. Lezing en bestudering daarvan achtte hij van groot belang om het verduisterde godsbeeld, in een wereld waarin de menselijke waardigheid met de ondergang werd bedreigd, weer helder te krijgen. Al leven wij in een andere tijd, diezelfde geschriften hebben nog onverminderd zeggingswaarde voor de hedendaagse samenleving. Vandaar dat zij een belangrijk onderzoeksobject vormen van het naar Titus Brandsma

genoemde instituut. Van de staf houden Rudolf van Dijk, Rijklof Hofman en Charles Caspers zich bezig met onderzoek naar de Moderne Devotie. Laatstgenoemde organiseerde samen met prof. dr. Daniela Müller (Faculteit FTR) en dr. Judith Kessler (Faculteit der Letteren van de RU) een workshop en een expert meeting. De workshop, op dinsdag 13 maart, ging over ‘Verspreiding, receptie en nieuwe wegen in het onderzoek naar de Moderne Devotie’. De expert meeting, op vrijdag 30 november, was getiteld ‘In de ogen van de anderen. De Moderne Devotie in Duitsland en de Nederlanden, beïnvloeding en toe-eigening’. Tevens heeft Charles Caspers verkennend onderzoek verricht naar de betekenis van de voor moderne devoten zo kenmerkende gespreksvorm *collatio* (zie hierboven bij Grondslagen), en de bruikbaarheid daarvan voor actuele debatten. Dit onderzoek werd mede mogelijk gemaakt dankzij een solidariteitsbijdrage van de gezamenlijke religieuzen in Nederland via de commissie PIN.

Aan eind van het verslagjaar, op 17 december, was er een feestelijk Moderne-Devotie-gebeuren. In de zijzaal van de refter (Erasmusgebouw RU) werd in de aanwezigheid van collega’s en vele anderen een kloeke bloemlezing van het oeuvre van Rudolf van Dijk gepresenteerd: *Twaalf kapitels over ontstaan, bloei en doorwerking van de Moderne Devotie*. Deze fraaie publicatie bij Uitgeverij Verloren was hem al in 2010 toegezegd door het instituutbestuur, bij gelegenheid van zijn veertigjarig dienstverband. Na inleidingen van de drie genoemde Moderne Devotie vorsers overhandigde de voorzitter van het bestuur, prof. dr. Jan Peters, eerste exemplaren aan Zuster Anthonie Koolen, priorin van de zusters augustinessen van Soeterbeeck, aan drs. Sanny Bruijns, bestuurslid van de Nederlandse Karmel, en aan prof. dr. S. Kortmann, rector magnificus van de Radboud Universiteit.

Sleutelpublicaties

- C.M.A. Caspers, Joy and Sorrow. The Meaning of the Blood of Christ in the Late Middle Ages. In C. Santing & J. Touber (Eds.), *Blood, Symbol, Liquid. Representations and Interpretations of Blood in the Late Middle Ages and Early Modern Period* (Groningen Studies in Cultural Change 44), Leuven 2012, 37-60.
- C.M.A. Caspers, *Mysterium depopulatum*. Understanding Late Medieval Worship and Piety with the Aid of Michel de Certeau. In I. M. K. Bocken (Ed.), *Spiritual Spaces. History and Mysticism in Michel de Certeau* (Studies in Spirituality Supplements 24), Leuven 2012, 45-58.

– R.Th.M. van Dijk, *Twaalf kapittels over ontstaan, bloei en doorwerking van de Moderne Devotie*. O.r.v. Charles Caspers & Rijcklof Hofman (Middeleeuwse Studies en Bronnen 140), Hilversum 2012.

Spiritualiteit in maatschappelijke contexten

Kan de joodse en christelijke spiritualiteit, zoals deze zich in de loop van vele eeuwen heeft ontwikkeld, de hedendaagse mens nog aanspreken? Zo ja, op wat voor wijze? In die lange periode is de traditie altijd beïnvloed en gevoed vanuit de samenleving: op wat voor wijze gebeurt dat heden ten dage? Met deze en andere vragen die te maken hebben met de bemiddeling van traditie en moderniteit, houdt het onderzoek naar ‘spiritualiteit in maatschappelijke contexten’ zich bezig. De vraagstelling is tegelijkertijd heel fundamenteel en heel concreet en dient daarom op tweeërlei wijze uitgewerkt te worden: tot een bijdrage aan de theorievorming én tot informatie die verstaanbaar en hanteerbaar is buiten de ‘ivoren toren’ van de wetenschap.

Bij het maken van deze vertaalslag is het gedachtegoed van de in 1986 overleden Franse geleerde Michel de Certeau van grote waarde. Op 28 en 29 september werd door Inigo Bocken te Beek-Ubbergen een internationale expert meeting, ‘Wild Mystics’, georganiseerd. Door de deelnemers werd veelvuldig gereflecteerd op het gedachtegoed van Certeau bij het positioneren van mystici in de vroegmoderne en hedendaagse samenleving. Van het instituut traden, naast Inigo Bocken zelf, Hein Blommestijn en Charles Caspers als sprekers op.

Sleutelpublicaties

– I.M.K. Bocken, *Everyday Life as Divine Practice. Modernity and Transcendence in Michel de Certeau*. In W. van der Merwe & W. Stoker (eds.), *Looking Beyond. Shifting Views on Transcendence in Theology, Philosophy, Art and Politics*. Amsterdam 2012, 233-240.

– I.M.K. Bocken, *Nomad and Layman: Spiritual Spaces in Modernity – Mysticism and Everyday Life in Michel de Certeau*. In Idem (ed.), *Spiritual Spaces. History and Mysticism in Michel de Certeau* (Studies in Spirituality Supplements 24). Leuven 2012, 111-125.

Ten dienste van Kerk en samenleving: onderwijs en vorming

School voor spiritualiteit

Aan de School voor Spiritualiteit wordt iedere student uitgedaagd om de eigen geestelijke weg die hij of zij gaat, te herkennen en tot uitdrukking te brengen. Beoogd resultaat van de studie is dat zij ook anderen kunnen begeleiden op de geestelijke weg.

In totaal volgden in 2012 dertig studenten de opleiding ‘Geestelijke Begeleiding’. Samen met ‘toehoorders’ en studenten van Hydepark (deze laatste groep vanwege de Protestantse Kerk Nederland) – bij elkaar precies vijftig personen – volgden zij gedurende 24 woensdagochtenden theoriecolleges. Het middagprogramma, alleen voor de studenten van de School, bestond uit practica. Vooral tijdens deze practica waren zij in de gelegenheid om beroepsvaardigheden op te doen. Op 25 september was er een feestelijke diploma uitreiking. Uit de presentaties van de studenten kwam duidelijk naar voren dat ieder van hen een heel eigen, uniek traject had afgelegd naar een nieuwe identiteit als geestelijk begeleider. De gediplomeerden keken terug op een intensieve, maar vooral zeer vruchtbare studieperiode, die veel meer dan alleen kennis had gebracht in hun leven.

Door de School zijn in 2012 twee expert meetings georganiseerd voor studenten, oud-studenten en andere geïnteresseerden. De eerste bijeenkomst, op vrijdag 16 maart in Clingendael (Den Haag), stond in het teken van ‘mystagogie, als bewustwording van maatschappelijke spiritualiteit in een wereld in beweging’. De centrale lezing werd gehouden door Edy Korthals Altes, voormalig ambassadeur in Spanje en bekend scribent over de wereldvrede. Hij pleitte voor een gezamenlijke zoektocht naar onze Europese bronnen: de klassieken, het humanisme, de joods-christelijke traditie en de islam. De tweede bijeenkomst, op 16 november ten huize van het Titus Brandsma Instituut, was geïnspireerd op de Emmaüsgangers en gericht op ‘mystagogie als inwijding in persoonlijk geloven en in de geloofsgemeenschap’. De inleiding werd verzorgd door Annemiek de Jong-Van Campen, verbonden aan de School of Catholic Theology van de Tilburg University en pastoraal werkende te Meije-Zegveld. Aansluitend waren er workshops, verzorgd door Teun Kruijswijk Jansen en Jacques Scholte.

In gesprek over de geestelijke weg

Net als in voorgaande jaren werd door het instituut de cursus ‘In gesprek over de geestelijke weg’ georganiseerd. In september werd voor het eerst begonnen met de vervolgcursus. Aan de basis cursus, die bestaat uit twee modulen van acht bijeenkomsten, steeds op vrijdagavond, zijn in het cursusjaar 2012-2013 elf cursisten begonnen. Een greep uit de behandelde themata:

- De glans van het gewone
- Het goddelijke in kunst en cultuur
- De Schrift leest jou
- Crisis als kans

De vervolgcursus, waaraan acht cursisten deelnamen, bestond eveneens uit twee modulen en werd op woensdagavond gegeven. In het eerste semester van het cursusjaar 2012-2013 concentreerde de aandacht zich op de Psalmen. Na afloop hiervan vertelt een van de cursisten:

We hebben de zogenoemde Pelgrimspsalmen gelezen, uitgelegd gekregen en erover uitgewisseld. Ik heb genoten van de rijkdom in taal, die mij telkens opnieuw in contact brengt met weer een andere dimensie van mijn (Gods)verlangen. De vervolgcursus is een verdieping, een bron van inspiratie. Er is sindsdien een inzicht dat zich regelmatig in mij aandient: er is altijd een wederkerigheid, een ‘ik en Gij’. Er is een autonome inspanning vereist van stil zijn, ruimte maken, zodat het ‘aan mij mag gebeuren’. Dat is ontroerend. Het helpt me in het dagelijks leven ruimte te maken om te zien wat zich voordoet en de deur telkens opnieuw te openen als ik hem ergens heb dichtgeslagen.

Titus Brandsma lezing

Op vrijdag 11 mei werd te Nijmegen, in de prachtige Stevenskerk, de negentiende Titus Brandsma Lezing gehouden. De spreker, drs. Laetitia Aarnink, van 1970 tot en met 2010 lid van de wetenschappelijke staf van het instituut, had als titel gekozen: ‘Barmhartigheid werkt in het verborgene’. Zij wees erop dat de spiritualiteit van actieve religieuzen naast een zichtbare kant (denk aan de scholen en verzorgingshuizen die zij gesticht hebben) ook een onzichtbare kant heeft. Wie zich inzet voor medemensen in nood, wordt eerst zelf bewogen. Door wat of wie?

Geïnspireerd door onder meer Dietrich Bonhoeffer en diens interpretatie van de Bergrede (vooral Matteüs 6), kwam Laetitia Aarnink tot een vergelijking van actieve religieuzen met kinderen. Zoals kinderen opgaan in hun spel, zo gaan actieve religieuzen op in hun liefdewerken. Barmhartigheid blijft dus – heel paradoxaal – vooral verborgen voor degenen die ze beoefenen. Immers, zij doen waartoe zij bewogen worden, maar zij zijn zich niet bewust van het goede van hun daden. In onze hedendaagse samenleving zijn er nog altijd velen die hun medemensen bijstaan in nood, op een vanzelfsprekende en maar voor anderen niet zichtbare manier. Ongezien en ongeweten gaat barmhartigheid haar weg.

Na afloop werd Laetitia Aarnink toegesproken door Inigo Bocken, sinds midden 2011 wetenschappelijk directeur van het instituut. De lezing van Laetitia is digitaal uitgegeven op de website van het instituut: <http://www.titusbrandsmainstituut.nl/ned/uitgaven/e-boek.htm>.

Mystieke week

Van maandag 2 tot en met donderdag 5 juli verzorgde Kees Waaijman de zogenoemde mystieke week. Het thema van de week luidde: ‘Hoe streelt jouw zeggings mijn gehemelte. De spiritualiteit van psalm 119’. Maar al te vaak is deze psalm, de langste uit het boek der Psalmen, beoordeeld als oervervelend, saai en stug. Voor Kees Waaijman geldt echter dat deze psalm hem al meer dan dertig jaar boeit en hem niet lang genoeg kan duren. Tijdens de mystieke week kreeg hij de gelegenheid om uit te leggen waarom deze psalm hem nog steeds raakt. Samen met de ca. 250 deelnemers keek hij achter de woorden die in de psalm worden gebruikt. Bij gelegenheid van de mystieke week verscheen een fraai boek, dat tevens als cursusboek werd gebruikt: C.J. Waaijman, *Hoe streelt jouw zeggings mijn gehemelte. De spiritualiteit van psalm 119*. Kampen 2012.

Bazuingeschal

Hierboven zijn met de School voor spiritualiteit (geestelijke begeleiding), de cursus ‘In gesprek met de geestelijke weg’, de Titus Brandsma lezing en de Mystieke Week de vaste activiteiten genoemd waarmee het instituut jaarlijks naar buiten treedt. Daarnaast waren er nog legio gelegenheden waarbij de leden van de staf het instituut representeerden. Een volledige

opsomming zou te ver gaan. We houden het bij drie gebeurtenissen, telkens met muziek.

Ondanks de hevige sneeuwval woonden op vrijdagavond 3 februari enkele honderden liefhebbers in de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal te Antwerpen een concert bij, ‘Onze Lieve Vrouw van Vlaanderen’. Wilfried Van den Brande en Lies Vandewege zongen Maria liederen van onder meer Franck, Gounod en Dvorak. Zij werden begeleid door organist Peter Van de Velde en violiste Nadja Nevolovitsch. Dit concert was onderdeel van een project dat mede door het Titus Brandsma Instituut wordt vormgegeven, onder meer met een digitale work space over mariale spiritualiteit binnen de webcommunity Spirin. Dit project kon mede dankzij een solidariteitsbijdrage van de gezamenlijke religieuzen in Nederland via de commissie PIN worden opgezet.

Op donderdag 15 maart organiseerden de wetenschappelijke instituten die gelieerd zijn aan de Konferentie Nederlandse Religieuzen, een studiedag over de eucharistie. Ruim tweehonderd belangstellenden gaven acte de présence op deze zonnige winterdag. Heden ten dage leiden gesprekken over de eucharistie al snel tot kerkpolitieke en kerkrechtelijke discussies over het ambt, en dat nota bene terwijl de eucharistie geldt als bron en hoogtepunt van christelijk leven. De inleiders op deze studiedag kozen een andere invalshoek. Ieder van hen liet, telkens op andere wijze, de aanwezigen iets proeven van de ‘eucharistische overvloed’. Dit sacrament heeft in de loop der eeuwen velen aangezet tot grote creativiteit en nieuwe inzichten. Waarom zou dat niet gebeuren met de huidige generatie? Onder de hoede van koorleider Willem-Marie Speelman schalde in Breda steeds luider een lied dat Andries Govaert speciaal voor deze dag had geschreven. In 2013 verschijnt bij Uitgeverij Abdij van Berne de bundel van deze studiedag, onder redactie van Charles Caspers, Ad Leys en Petra Versnel-Mergaerts.

Op woensdagavond 17 oktober was de Nicaraguaanse priester, politicus en dichter Ernesto Cardenal in Nijmegen op uitnodiging van het Titus Brandsma Instituut en het Soeterbeeck Programma van de Radboud Universiteit. Vergezeld van het zes koppige muziekgezelschap Grupo Sal was Cardenal op tournee door Duitsland. Inigo Bocken, groot bewonderaar van deze beroemde bevrijdingstheoloog, slaagde erin het gezelschap naar Nijmegen te halen. In het sfeervolle Titus Brandsma Memoriaal vertelden, naast Inigo Bocken, Stephan van Erp en Brigitte Adriaensen (beiden verbonden aan de Radboud Universiteit) en abt Bernardus Peeters (van de trappistenabdij Koningshoeven bij Tilburg) over de spiritualiteit en de poëzie van Cardenal. Maar bovenal bezorgden de 87-jarige maar immer

jeugdige dichter en zijn Latijnse muzikanten de ruim tweehonderd belangstellenden een onvergetelijke avond.

Organisatie

Het bestuur van het Titus Brandsma Instituut bestond eind 2012 uit:

prof. dr. J.R.T.M. Peters s.j., voorzitter (tot 18 december)

drs. M.J.A. Timmermans o.carm., secretaris

ir. J.G.H. de Vaan, penningmeester/gedelegeerd bestuurder (tot 18 december)

drs. H. van Geene c.m.m., bestuurslid (tot 18 december)

drs. B. Wolbers o.carm., bestuurslid

drs. M.-L. van Wijk - van de Ven, bestuurslid (tot 18 december)

De wetenschappelijke adviesraad van het instituut bestaat uit:

prof. dr. J. F. Goud, lid

prof. dr. J.E.J.M. Van Heijst, lid

prof. dr. Th. Mertens, lid

prof. dr. P.J.A. Nissen, lid

prof. dr. P.J.M. van Tongeren, voorzitter

prof. dr. J.G. van der Watt, lid

Stafofbouw.

De totale omvang van de staf bedraagt 11,35 fte.

Hiervan is 0,5 fte voor de wetenschappelijk directeur en wetenschappelijk secretaris, 5,96 fte t.b.v. onderzoek, 1,99 fte t.b.v. onderwijs en disciplineontwikkeling, 0,8 fte t.b.v. Spirin en 2,1 fte t.b.v ondersteuning.